

Felelős szerkesztő: HALÁSZ IMRE. Szerkesztőségi iroda: Franklin-Társulat épületében (egyetem-utca 4).

KÖZÉRDEK POLITIKAI NAPILAP.

Kiadótulajdonos: HALÁSZ IMRE. Kiadó-hivatal: Franklin-Társulat épületében (egyetem-utca 4).

Előfizetési felhívás „KÖZÉRDEK”-re.

A Közérdek rövid fenállása alatt kivétel magának a sajtó első rangú organumai sorában az őt jogosan megillető állást. Örömmel tapasztaltuk, hogy azon egyáltalán nem loyális fogadtatás dacára, melyben a hazai sajtónak egy része, itt bővebben nem feszegetendő...

Az elért siker újabb biztatás ránk nézve, hogy a művelt közönség bizalmát és elismerését fokozott mérvben kiérdemelni igyekezzünk.

Azon jelentékeny anyagi és szellemi erőket, melyek a „Közérdek” rendelkezésére állanak, ama reményre jogosítanak bennünket, hogy ernyedetlen tevékenységünknek sikerülend a művelt olvasó közönség minden jogos igényét teljes mértékben kielégíteni.

Lapunk beosztása marad az eddigi. Összeköttetéseknek s munkatársaink köre azonban tetemesen tájult. Legnagyobb reformnak néz elébe tárczarovatunk, melyet az eddig abban működött erőknél kívül, az ország leggenialisabb feuilletonistáinak egyike fog közleményeivel gazdagítani.

A tárczáinkban folyó regény köztársaságban részesült. Kiadóhivatalunk gondoskodott, hogy újonnan belépő előfizetőink e regénynek már közlött részét kívánatra ingyen megkaphassák.

Bel- és külföldi levelezéseink gyarapítására kiváló gondot fordítottunk s fordítandunk ezután is.

Ő Felsője legközelebbi nagyfontosságú utazásának részleteiről egyik kiváló munkatársunk, mint külön tudósítónk, fogja a „Közérdek” olvasóit értesíteni.

A „Közérdek” szerkesztősége.

A „KÖZÉRDEK” hetenként hétszer jelenik meg; hatszor legnagyobb egész iven mint reggeli lap; hétfőn, illetőleg ünnep utáni napon legnagyobb felíven.

A „KÖZÉRDEK” kiállítása, melyet a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda eszközöl, izlés és elegancia tekintetében a hazai sajtóban egyedül áll s a legelső Francia és angol lapok mellé sorakozik.

A „KÖZÉRDEK” előfizetési ára:

Table with subscription rates: Egy hóra... 1 ft 80 kr., Félévre... 10 ft., Negyedévre... 5 ft., Egy évre... 20 ft.

Megrendelések postautalvánnyal legelyszerűbben eszközölhetők. Az előfizetési pénzek a „KÖZÉRDEK” kiadóhivatalához, Budapest, egyetem-utca 4. szám (Franklin-Társulat épületében) intézendők.

A „Közérdek” kiadó-hivatala, Budapest, egyetem-utca 4. szám.

Budapest, március 30.

A közlekedés terén működő magyar ajku szakkfériak ez évi márcz. hó 21-én tartott értekezlete által egyhangúlag elfogadott ismert kérvény czélját és tartalmát az „Ung. Lloyd”, a bécsi „Montags Revue” és a „N. Fr. Presse” jól kombinált keresztül közé szorították; — alig lötte ki az egyik vak-téteit, nyomban követi őt a másik, ezt a harmadik, így megy ez tovább megállapodás nélkül. Quel bruit infernal!

De hát miről is van szó. A hazai szakkfériak tapasztalván az eddig megjelent miniszteri rendeletek eredménytelenségét, felkértek a minisztert, hogy végre az állam hivatalos nyelvének feltétel és kizárólag érvényt szerezzen közlekedési vállalatoknál; felkértek a minisztert, hogy az állam legfőbb felügyelési és beavatkozási jogánál fogva végre határ szajbon a bevándorolt idegen elemek dacos kiméletlen eljárásának, kik az állami nyelv és a belső szakterők rendszeres elnyomásában keresték és fájdalom fel is találták saját különleges érdekeik és czéljaik előmozdítását.

A kérvény, mely ezen jogosult igényeket tárgyalja, még át sincs adva a miniszternek, és az ellentábor már is diadalbízott öntudattal fújja meg harca trombitáját, fenhargon kiáltóit „bellum omnium, contra omnes.”

Midőn nyugodtan felvémők az odadobott keztyűt, nem fojtathatjuk el csodálkozásunkat ellenségeink kihívó, merész kardesörtései felett, a kik a helyett, hogy ezen reájuk nézve idegen földön elnézést kérmek, a helyett, hogy bünbánólag meghajoljanak az állam czéljai előtt, egész heteken saját nyelvük és érdekeik uralmát követelik; elég vakmerők a hazai szakterők jogosult mozgalmát hitvány önzés kifolyásának keresztelni, elég vakmerők megtámadni az ország nemzeti jellegét, a hazai erők képességet, még magát a miniszter személyét is.

Nem így idegen uraimék, még nem sikerült teljesen államot alkotni az államban. Ily hang, ily szeret csak azt bizonyítja, hogy félreismerték a helyzetet, hogy elérkezettnek látják az időt, nyíltan szembe szállani a reátok nézve idegen társadalom, azon állam érdekeivel, melyeknek saját érdekeiket sohasem akarták alárendelni.

A sértő insinuatiók méltatása és visszautasítása a kiküldött állandó bizottságnak levél feladata, mi itt csak az „Ung. Lloyd” közlekedés megjelent „Szakfériak” és „Proscription” felirású czikkjeit kívánjuk tárgyilagossá bírálat alá venni.

Nevezett lap a közlekedési magyar ajku szakkfériak jogosult törekvéseinek eredményében az idegen ajku hivatalnokok proscriptióját látja, ezt az epithetont használja utóbbi támadó czikkének feliratul is, melyben egyebek között kétségbe vonja a kormány azon jogát, hogy az állam területén levő közlekedési intézetek belső ügykezelési és egymásközi hivatalos érintkezés

nyelvét meghatározhassa; — az államban abbeli joga, hogy saját nyelvét a hazai közlekedési vállalatokra felcsoyolhassa ugymond, még nincs teljesen elismertve, és itt hivatkozunk azon feltevésekre, melyeket egyes társulatok az ismert miniszteri rendeletek határozataival szemben a kormányhoz intézni jónak láttak. Hogy mit felelt a kormány ezen feltevésekre nem tudjuk; de arról megvagyunk győződve, hogy azokból eléggé megítélhetjük az idegen ajku elemek által felállított államellenes elvek veszélyességét, és hogy tudni fogja miféle intézkedésekkel kell az állami nyelv jogainak érvényt szerezni, még azon társulatnál is, mely a magyar nyelv jogosultságát a magyar korona területén akkor vonakodik elismerni, midőn a szomszéd Románia fejedelemségben, hol pedig nem is létezik miniszteri rendeletek, a hivatalnokok alkalmaztatását a román nyelv ismeretétől és illetőleg egy év alatt leendő elsajátításától voltak kénytelenek feltételezni.

Nem ismerünk államot, hol a kormány annyi elnézést és türelmet tanúsított volna az idegen elemek iránt, mint hazánkban, hol pedig alig két év-tized előtt egy idegen státusfériu mutatta meg, miként lehet 24 óra alatt rendelti uton még az idegen nyelvnek is érvényt szerezni a közgazdaság és törvénykezés terén; mi e példát nem követjük, nem alkalmaztuk azon czél-szerűnek bizonyult radikális eszközöket, melyek annak idejében az idegen nyelvet nem beszélő államban polgáraitól megvonták saját hazájukban a megélhetés lehetőségét; és ime, most alkotmányos korszakunk 9-ik évében, midőn az állami nyelv behozatalára kormányrendelettel kitért véghatáridő lejárt, a hazai közlekedés terén foglalkozó idegen elemek koalíciója közönség fejében megtagadja az állam végrehajtó hatalmának azon jogát, hogy saját nyelvét, mely elválaszthatatlan az állam fogalmától, az idegen elemekre felcsoyálhassa.

Az ellentábor mohón ragadja meg az alkalmat, hogy egy hazai szakkfériu ellenvéleményére hivatkozhassék. Igen is, sajnalattal vagyunk kénytelenek mi is constátálni, hogy egyetlen egyén mégis találkoztott a hazai szakkfériak között, a ki — ne kutasunk mi-féle indokokból — nem áttalotta nyíltan kimondani, hogy a közlekedés terén működő hazai szakterők ismert mozgalmát azon szerinte 500 alkalmazás után vágyó magyar mérnök idézte elő, kik most az építés befeljezése után kereset nélkül vannak. A cselekedés azonban, mely választalat akart emelni a hazai titélet és műszaki erők érdekei közé, nem sikerült és e tekintetben hivatkozhatunk a miniszter urnak átnyújtandó kérvény aláírására, kik közül több mint 400 hazai szakkfériu tényleg a közlekedési titéletben van alkalmazva.

És ha nem az állami nyelv, nem a már alkalmazott hazai szakterők eddig háttérbe szorított jogosult igényeinek kielégítése, hanem a kenyér nélkül

lévő 500 magyar mérnök alkalmazása képezné csupán a mozgalom czélját, azt kérdezzük Naszluhácz úrtól: nem számíthat-e minden egyes állampolgár méltán és jogosan arra, hogy készült-ségének és hajlamainak megfelelő alkalmazást nyerjen saját hazájában mindaddig, míg csak idegen ajku elem áll az állam vagy az állam által támogatott közlekedési vállalatok szolgálatában; egykedvűen nézheti-e az államhatalom, hogy ennyi képzett megbízható hazai erő föltelenségre legyen kárhoztatva épen azon korszakban, midőn a férfiak productív tevékenységére az államban legnagyobb szükség van? De hiszen, nem erről, hanem mindnyájunkat közösen érdeklő államfenntartási elvek keresztülteléről van itt szó, kétszeresen fontos ezen államfenntartási elv alkalmazása a magyar korona területén, hol még az állam által tényleg támogatott közlekedési vállalatoknál is a főlhatások tulnyomólag, sőt három vasut kivételével mondhatnók kizárólag külföldiek által vannak lefoglalva, hol a végrehajtó hatalom ismert rendeletei dacára még újabbban is az állam nyelvét nem értő és így hivatalnokoskodni képtelen idegen elemek nyertek alkalmazást, hol az idegen elemek előléptetésben részesültek akkor, a midőn a képzett hazai erők az idegen érdeket és befolyás fokozatosan czélba vett öregbítése folytán, költség-takarítási ürügyre alatt elbocsátattak.

Kétszeresen fontos ezen elv alkalmazása akkor, a midőn hogy egyebet ne említsünk, a műegyetemből évenként kikérülő újabb nemzedék, mely minden életképes előrehaladt államban a realitások irányu haladás, a jövő nélkülözhetlen tényezőjének tekintik hazai közlekedési vállalatoknál, hol az idegen érdeket és befolyás dönt a személyi kérdések felett vagy épen nem talál alkalmazást, vagy ha igen, jobbadán díjnoki és fordítói minőségben kénytelen foglalkozni.

Mindazáltal határozottan vissza kell utasítanunk a „Proscription” feliratu czikk szerzőjének azon vádját, — hogy a hazai szakterők azon idegenek eltávolítását is hangsúlyozzák, kik időközben az állam nyelvét elsajátítván állásaik betöltésére alkalmazhatnók bizonyultak. Ez nem áll, ezt a hazai szakkfériak nem kérelmezik; egyébként megjegyezzük, hogy ezen hamis ráfogás különben sem vonatkozhatnók a kérdéses czikk szerzőjével egy fűzdel által alkalmazott idegen ajku tisztviselőkre, kikről a mérvadó körökben mindenki tudja, hogy az állami nyelvét évek során át nemcsak hogy el nem sajátították; de sőt hogy koalíciójuk veszedelmes propagandák képez a hazai gépész-mérnökök, szóval a gépészet terén működő hazai erők érdekeinek elnyomására. Tudjuk, hogy ezek minden alkalommal erősen kapálóznak, midőn arról van szó, hogy az általuk monopolizált vonatmozgósítási titélethez nagyobb számú alkalmazás belső erők alkalmaztassanak.

De légből kapott és így hamis a Proscription című czikk szerzőjének

azon további állítása is, hogy a miniszteri rendelet ellenére használt idegen szövegű nyomtatványkészlet 1 millió forintot képviselne. Ez csak akkor volna lehetséges, ha az illető idegen igazgatók a miniszteri rendeletek ellenére idegen szövegű nyomtatvány készlettel több évi szükségletre fedezhető mennyiségben nyomtatatták volna. Egyébként meg kell itt jegyeznünk, hogy ha az államhatalomnak joga van a miniszteri rendeletekbe titkossá eszelekményeket megsemmisíteni és illetőleg az idegen szövegű nyomtatványokat a használatból kivonni, ez nem az illető idegen, hanem csak azon társulatok terhére történhetnék, melyek az általuk alkalmazott idegen ajku igazgatóknak a kormány rendeleteibe titkossá eszelekményeit magukévé tették.

Másrészt elismeréssel tartozunk azon nyíltságért, melyvel az idézett czikk szerzője maga is bevallja, hogy a rendes hivatalnokoknak kettős nyelven folytatni kénytelenített ügyvitelét ki-vüli, mely körülmény nemcsak jelentékeny megrághítja, de lehetlenné is teszi az okszerű titeltelvezést, még külön translatorok is tartatnak, kiknek évi fizetését azonban csak 20,000 fortra teszi.

Nem tartozik szokásaink közé, az előadottakkhoz hasonló feltevésekre fektetni érveléseinket, főleg a midőn számszerű adatokkal czélba vett bizonyításról van szó; és azért nemcsak saját tapasztalásainkra, de egyszersmind azokra is hivatkozunk, kik az idegen tisztviselő miatt szükséggé vált kettős nyelvi ügyvitel hátrányos következményeit érdemileg hivatva megbírálni; ezek kivétel nélkül legalább is 1 millió forintra fogják becsülni ugyan kár értékét, mely a kettős nyelvi ügyvitelből eredőleg közvetve és közvetlenül évente az állam jódelmének terhére esik; holott ezen számszerűleg kimutatható évi károsodás minimumának a Proscription című czikk szerzője szerint fele is elegendő lenne az állam nyelvét elsajátítani nem képes, vagy helyeselmén elsajátítani nem akaró idegen ajku hivatalnokok eltávolításának keresztültelére.

Az ellentábor phrasisokban nyilvánuló egyéb hírlapi rápöntnyit már csak azért sem reflectáltunk, mert azok, a mint láthattuk, ugy sem voltak képesek megvilágítani azon sötétséget, melyben ezen kapálózó idegen urak dacos önlétséggel egész a miniszter személyeig elbotorkáltak, kinél megtagadják a gyökeres intézkedésekhez megkívántató bátorság létezését, kinek mint az állami végrehajtó hatalom egyik tagjának oly irányu választ impudálnok, milyen tudtukkal az állam jódelméből fizetett idegen tisztviselők még eddig más államokban nem mérészttek az állam miniszterével szemben kimondani.

Hogy mit fog válaszolni a miniszter, nem tudhatjuk; de hiszünk, hogy a hazai közlekedési szakkfériak kérvényében foglalt panaszok átolvasása után, hivatalosan fel fogja szőlítani a vasuti és gőzhajózási föfelügyelőség el-

megpendített épít-... orák alapos előmunk-... sokhoz fogjanak az... hogan és mennyi... idő alatt volnának... hjesíthetők.

ak arékpénztár... megrendes évi köz-... anyi László elnök... van. Orbay Dénes... e az évi jelentést... következőket: az... leti forgalom tett... tisztá jövedelem... levontván a tart-... 10% az igazg. vá-... a nagy választ-... gedszemélyzet szá-... szvényre osztálékul... maradó 133 ft 30... felekezeti iskolák... tározott; a min-... behatározott; a min-... bevezetett részvény... márcz. 30-ára fog... atések örvendetes... tisztikár beadván... hályok értelmében... épven, elnök az új... nynek eredménye a... alános szótöbbség-... zattal újra Bosan... alennökök Szvo-... Orbay Dénes zsin-... meg. Az újonnan... eleg szavakban ad... azon bizalomért... dekozott; egy-... tiszttárok az ale-... és áltanylásáért. Ré... szempontból csak... ter szép eredmé-... az érdem a mai... nesetre a tisztikar... rásat illeti meg.

nos hitelbank... et-szak fölérege... s. jegyzék szerint... szterelés 4355 ft.,... 3998,421 ft 63 kr.,... 47 kr.; összesen... Passivum: Rész-... vény 200 ft bef-... nem vett osztá-... 1952 ft, tartalék... fölérege tartozások... zók 145,489 ft 64... 1,132,645 ft 98... ft 70 kr. 1874. évi mér-... rokok, jegyzék sze-... váltókövetelések... 49 kr, pénztári... r, értékpapirokra... ft, árukra adott... 49 kr, felszerelés... szlet 351,999 ft... zsek 4,250,986 ft... ft 66 kr.; össze-... r. — Passivum: 778,621 ft 86 kr.,... a 498,000 ft, ki-... 2,327 forint 80 kr.,... 1 kr, a bécsi cs. k... s parhilitintézet... 015,884 ft 62 kr.,... az 590,460 ft 54... 236,184 ft 22 kr.,... ank központi osz-... tálge 8,603,410 ft... zlet az 590,460 ft... ból 354,276 ft 32... ft 92 kr. 1874. évi mér-... rokok, jegyzék sze-... váltókövetelések... 49 kr, pénztári... r, értékpapirokra... ft, árukra adott... 49 kr, felszerelés... szlet 351,999 ft... zsek 4,250,986 ft... ft 66 kr.; össze-... r. — Passivum: 778,621 ft 86 kr.,... a 498,000 ft, ki-... 2,327 forint 80 kr.,... 1 kr, a bécsi cs. k... s parhilitintézet... 015,884 ft 62 kr.,... az 590,460 ft 54... 236,184 ft 22 kr.,... ank központi osz-... tálge 8,603,410 ft... zlet az 590,460 ft... ból 354,276 ft 32... ft 92 kr.

par és keres-... vevő körjegy-... zászai egyletek... angol-magyar... 6. január 15-ől... pesítotti ki, mely-... zó gazdasági... ok utján felső-... azon esetben, ha... landja az érde-... gyanamok tájé-... se be hízalásba... A beérkezett je-... merített adatok... zolgálni a hazai... alakulandó vál-... ilymeni társu-... zetszerűleg több... zedéseinek élet-... esetben is rövi-... d. Miről a gazd.... ékosz czéljából... m, miszerint az... ndó további tár-... nak idején a hir-... n tétetni.”

nagyar ipar-... zőségéről... simutatis jelent... gy 81 osztrák és... zőzil jövedelmét... gy vállalat, a... zalmái 31,3% szá-... zozal; 25% 0-4... zsi mozgalom, a... papestig szomalom... jövedelmét hoz-... ar, 11—15 szar-... 6—10 százalé-... 5 százalékos... ká ipartársulat.

ta kb a fektett... vonal megvéte-... rtföld, 7,500,000... zésítési építések... datott 4,512,011... mfd 17,034,767... mfd 13,816,702... mfd 13,576,863... 6,440,343 ft. Az... at beruházási tő-... dt tesz.

NYOMDAJA.

Dalmátia.

II. Éjszakai részei, szigetei.

Több tért szenteltünk Cattaro vidékének s lakóinak, mint a mennyi a többi dalmát kerületek leírására szánhatunk. Ezt indokolhatja azon körülmény, hogy Dalmátia legdelibb része a legeredeti s legkevesebb ismeretes, amár másrészt tagadhatlan, hogy Zára, Spalato és Ragusa sok tekintetben nevezetesebbek a különösen történeti múltjuk által is érdekelnek, mely a magyar nemzet sorsával is szokosraen összefüggő. Történelmi tekintetben legkiválóbb Ragusa a városa, mely mint önálló köztársaság, hatalmas szomszédok által körülvéve s a legnyugalmas viszonyok között, fenntartotta magát 1806-ig. Erre hosszú időn át főleg a magyar királyok védelme képesítette, s legvirágzóbb kora akkor vette kezdetét, midőn nagy Lajos királyunk Velenczét a Dalmátiára tartott igényrűköl lemondani kényszerítette.

A rómaiak korának legtöbb emlékeit Spalato körül találhatni. A város székesegyháza is hajdan Jupiter templomul szolgált, s egyik oldalkápolnájában a keresztelődémez mellett megvan Diocletian síremléke. A régi körből fennmaradtak az Aesculaptemplom, a forum és a porta aurea, mely Salona felé vezet. E jelentéktelen falucska mellett óriási romhalmozok hevernek, azon meszt pompájú paloták maradványai, melyek Diocletian lakását képezték. Épségben csak a Nagyszerű vízzeték van mostanig.

A cattarói öbölből Ragusa felé hajózva kopár, szeszélyesen hasadozott sziklák mellett halad el az ember, s csak szögnyes, kevés jelentőségű falvakra esik te-

kintete. Végre azonban sötétzöld, cyprus-szerű olajfákkal fődött hegyek tűnnek fel, melyek félkörök képezve, a gravosai kikötőt környezik. Gravosa Ragusának külvárosa, s ezzel pompás fasor köti össze. Ragusa Velenczére emelkedett: székesegyháza, törvényszéki palotája s számos magánházaának építészeti stylusa által. Tereti tagasnak, utcazi szélesnek, de a magas épületek, melyek földszintü ablakait süri rósteleky zárják el, komor tekintetűek. A dalmát aristokratának kedvencz tartózkodási helye, dacára annak, hogy Zára az ország fővárosa, minek oka az, hogy Ragusa berendezése az európai cultura igényeinek, vagy jobban mondva kényelmeinek legjobban megfelelő; így p. gázsal van kivilágítva, bir berkoosikkal stb. Az előkelő világ gyűlhelye a szép sétáért, mely lankásnak emelkedik s legmagasabb pontjáról gyönyörű kilátást nyit a tengerre, a terjedelmes hajógyárra, palmák s agavákkal beültetett kertek s zöldes építet villákra. Nagyszerű Ragusa gyűmölcs-és zöldségpáczra, hol dimnye, ősi barack, szőlő, füge, narancs meszt halmaizai találhatók.

Ragusától Spalatóig termékeny szigetek egész sora mellett halad el a hajó; a szárazföld itt nem oly változatos alakzatú s regényes, mint jobban dél felé; de a gazdag tenyészet igen szépé varázsolja el táját is, mely az ország legjobban művelt s legtermékenyebb részei közé tartozik. — A hosszú Sabioncello fölszigetén nagy salinák vannak. A Canal delle Castelle nevű tengeri csatorna körül s a Karbán hegység alján termékeny síkság terül el 14 tekintélyes kas-télyllyal, melyek igen régi s előkelő dalmát családok birtokát képezik. A Biokovo

hegység töve mellett Makarska helységén egy parti folyó zuhogva szakad le sziklafalakról. Almissa városa a Cetina a torkolatánál nevezetes boráról, mely folyékony aranyként habzik a serlegben s a leghiresebb nápolyi borokkal versenyezhet.

Spalato, a régi Palatium, Dalmátia legnépesebb városa, a tengerrel nézve igen szép látványt nyújt. A tengerpart házak kivétel nélkül díszesek, azonban az u. n. óváros házikói alacsonyak, komorak s görbe kuszult utcáikat képeznek. A négy külvárosban az utcák szélesek és egyenesek. Térés sikon épült Spalato; a tenger itt tágas öblöt képez, melyben minden nemzet hajói nagy számmal horgonyoznak. Jelen-tékeny lévén a város tengeri kereskedelmé, lakói igen jómódúak, s a helyek ennek megfelelő fönyfészt fájtenek ki. A dalmát nemzeti viseletet hiába keresnek az inkább kosmopolitikus jellegű Spalato utcáin, de azért ezekben elég tarka néptömeg hullámlik, mert a kereskedelem török, görög, olasz, szerb, orosz, néger, kínai és perzsa vendégeket csódit össze, kik honi festői öltözeteikben jelennek meg. A spalatói székesegyházról már tettünk említést. Colossal ezen belül és kívül mozaikkal gazdagon díszített épület, merész bolthajtásu kupolával s óriási oszlopok által 3 részre osztott hajóval. Széles márványlépcső vezet fel a templomhoz, oszloposornok födi, s aljánál egy sphinx és egy oroszlán, mindkettő óriási, érzi mintegy a bejáratot.

Egészen nyílt tengeren halad a gőzös Spalatótól északra. Elhalad Zeleny mellett, mely egy hegyen el van rejtve zöld fű és bokrok által. Trau mellett, mely szigetben fekszik s a szárazfölddel fahíd által van összekötve. A partokon venyigék,

füge-, olaj- s mandolafák bőségesen teremnek. Az utóbbiak telén (január-február) virágznak, s a töménytelen sok fehér virág elhítteti az utasal, hogy hóval fődött tájképet van szembe előt.

A Sebenicói csatornán át eljutunk Sebenico városához, mely ott fekszik, hol a Tartaro hegység meszt eltávolítja a parttól s a tenger tág öblöt képez. Itt a hegyek lejtőin roppant sok meggyfa tenyész, melyek gyümölcséből a híres maraschinót égetik. A sebenicói dom az ország legrészlet temploma, gőzifésű s roppant nagy. Magas portálaja egészen vasból való. Sok sebenicói ház római épületeimokból készült, s így nem ritkák azokban a legdi szezebb oszlopok s mozaikpadolatok. Sebenico mellett ömlik a tengerbe a Kerka, mely Skardana mellett pompás vizzu hatagot képez.

Innen már nincs messze Zára. A tengerbe nyúló köves földnyelven emelkedik ezen régi, de erős falakkal környezett város. Itt székel az érsek, kinek palotája a seminárium kimagaslóan a szürke városfalak közül s már messziről láthatók. A mint belép az ember a városba a porta maritimanán át, mely egy római diadali maradványból készült, a halpiacra akad, melyen a legkülönfélébb fajtájú halak képzeltetel tömege van felhalmozva. A zárai utcák szűkek, a magas házak a velencei modort ütötték fel s meglehetősen barátságatlan látványt nyújtanak, mivel — mint az Dalmátiában általános — nincsenek fehérre meszelve. A szobákban többnyire hiányzanak kályhák, bár télen, mikor a bőra szele, a hideg eléggé csípős. A dalmát főváros sajátos jelleggel nem igen bir. Lakói nagyobbrészt olasz szá-

mazásuak s majdnem mindnyáján németül is értenek.

Zára körül nincs gazdag tenyészet, mert a föld köves és terméketlen. Kerteket nem ápolhatnak, mert a tenger közvetlen közelsége dacára nagy a vízhiány. Kis távolságban a porta Erizzo kaputól bércecs-szikkal, barlangokkal, örvényekkel telt, áthatolhatlan bozótú vadon terül el, mely számtalan rablómésében szerepel. S e vadonban van az igen különös morlak falu. A morlakok a szláv fajhoz tartoznak; de durvaságuk és tudatlanságuk annyira hírhedt, hogy még a montenegróiak is sértésnek veszik, ha e rokonakkal összehasonlítják őket. A morlakok öltözete olyan forma, mint a szerbeké, szorosan a testhez simul, gyakran skarlát-piros köpeny fedti. A férfiak is hajfonatot viselnek, melyet érmekkel díszítenek. Szép fegyverek legfőbb kincseik, azok birtoka legfőbb vagyok. Alacsony kunyhók egymásra halmozott kövekből állnak, melyek házagat apró kövek és moha töltik ki. A födétlen háza kukoricaszalmával takart lécz képezni, s a szél okvetlenül elhordaná, ha néhány néhez kö nem terelné. Ablak, ajtó helyett egyetlen egy nyílás van a falban, melyet néhez kö zár el, és a természetes morlak a sző szoros értelmében bebuvik odvába, hol nemcsak családja tanyáz, hanem marhája is meghuzza magát, ugy hogy a gyerekek a négy lábuk társaságában nőnek fel.

Még a dalmát szigetekre akarunk egy pillantást vetni, melyek jobbjára a Ragusa s Spalato közötti part szomszedságában fekszenek. Nehány Ragusától nyugatra található igen termékeny szigeteken kívül, melyek lakói sardella halászáttal foglalkoznak, itt van Curzola, mely hajóépítésre alkalmas fűban gazdag, miert is Gra-

